

Oponentský posudek diplomové práce

Katarína Kullmannová: Golem a jeho premeny v populárnej kulture. Filozofická fakulta UK, Praha 2015, 81 str. + Příloha.

Předložená diplomová práce se pokouší komplexně zabývat fenoménem Golema, který je spjat jak se židovskými mytologickými a mystickými tradicemi, tak s folklorním podáním. Během doby nastoupily poměrně stereotypní vizualizace této postavy, které se vyskytují v různých variantách i v současné populární kultuře (comics, počítačové hry, branding apod.)

Od konce starověku do raného a pozdního středověku vzniklo specifické mytofolklorní kontinuum s různými akcenty. Světově proslulý antropolog a mytolog Claude Lévi-Strauss by v tomto případě nepochybně operoval termínem „bricolage“. Zde se hodí připomenout filozofa, historika a badatele v oblasti židovské mystiky Gershoma Sholema (1897 – 1982), jenž rozlišoval dvě roviny této představy. Jedna z nich se týkala extatické zkušenosti, při níž hliněná figura ožívá v okamžiku extáze. Druhá byla rovinou židovské legendy, v níž byla zpráva o kabalistických spekulacích transformována v narace. Do hry hlavně vstupuje tematika stvoření lidské bytosti, přičemž u Golema jde o neúplné nebo nedokonalé stvoření. Zmíněný Sholem se domníval, že Golem byl vytvářen v rámci kabalistického zasvěcovacího rituálu, při němž adept prokázal své schopnosti také tím, že v miniatuře zopakoval akt stvoření člověka, avšak bez lidské duševní schopnosti a bez daru řeči. Původně bylo stvoření Golema duchovní záležitostí a později se z esoterního zasvěcovacího obřadu stala lidová pověst či legenda. Řekl bych, že tu v poslední instanci funguje kulturní ambivalence v tom smyslu, kdy se něco jeví „tak i tak“ zároveň. Je třeba též počítat s neustálými transformacemi.

Právě ve vstupní kapitole textu Kataríny Kullmannové mohly takto laděné úvahy o genezi a raném vývoji zkoumané nadpřirozené bytosti zaznít, a to s pomocí i dalších bibliografických údajů (Peter Schäfer, Edan Dekel, David Gantt Gurley, Moshe Idel etc.). Nezdá se mi, že při charakteristice Golema by se hned zpočátku musely prolínat údaje z vlastního terénního výzkumu.

Za pozornost stojí, že autorčina práce je vhodně členěna na kapitoly a podkapitoly, v nichž se podává plastický obraz Golema. K předloženému pojednání nemám jako oponent meritorní připomínky nebo výhrady. Avšak dodávám, že Katarína Kullmannová mohla své

úvahy více „sevřít“, přičemž na některých místech textu dosti volně vkládá výroky respondentů bez nejnútějšího zarámování nebo uvedení. V neposlední řadě by předložená práce mohla mít vyšší stylistickou úroveň.

Vlastní přínos diplomové práce lze zaznamenat v kapitolách druhé poloviny textu (Motív Golema v kultúre a populárnej kultúre, Symbol Golema jako marketingový nástroj a Příčiny rozšírenia golemovskej povesti a jej transformacia na základe výsledkov výskumu). Domnívám se, že závěrečná kapitola založená na údajích a výrocih z on-line dotazníkového šetření je poněkud strohá. Postrádá jistou narativnost a barvitější výklad, zároveň k výzkumu mohla autorka vysvětlit další okolnosti.

Přece jen lze autorce práce přiznat potřebnou kompetentnost při detailní textové a diskurzivní analýze. Už na první pohled je patrné, že se ve sledované problematice vyzná a dokáže velmi dobře argumentovat.

Celkově lze konstatovat, že Katarína Kullmannová ve své diplomové práci osvědčila schopnost získat relevantní údaje ke zvolené problematice také speciálním terénním výzkumem. Prokázala, že umí pracovat v určité oblasti studia a že dokáže získané poznatky interpretovat. Předložená práce je přijatelně provedena jak po stránce metodologické a teoretické, tak i praktické. Protože autorka podala požadovaný badatelský výkon, práci lze přijmout jako podklad k obhajobě. Podotýkám, že jako oponent si však nejsem zcela jist, zda si tato práce jednoznačně zaslouží níže uvedené hodnocení. Výsledná známka patrně vyplyne až z celkového posouzení při obhajobě.

Závěr: Diplomová práce vyhovuje stanoveným kritériím, přikláním se k hodnocení známkou v e l m i do b ř e .

V Praze dne 28. srpna 2015

Doc. PhDr. Bohuslav Šalanda, CSc.
Pracoviště historické sociologie, FHS UK,
Praha